

Lasi. Vērtē. Analizē

Plašs pakalpojumu klāsts cilvēkiem ar invaliditāti

Mūsu vidū vienmēr ir bijuši cilvēki ar ipašām vajadzībām. Pēdējos gados liels un atbildīgs darbs tiek veikts, lai arī šie cilvēki veiksmīgi iekļautos sabiedrībā, tikt pieņemti un saprasti. Tie sniegti pakalpojumi augstā līmeni, tie ir dažādi, pielāgoti katra vajadzībām, lai arī šie cilvēki nezaudētu līdz šim gūtās prasmes, tās pilnveidotu un attīstītu. Lielu ieguldījumu pakalpojumu nodrošināšanā sniedz Madonas novada Sociālais dienests sadarbībā ar biedrībām, kopienas centru un terapietiem.

Zandas Roģes darbības laukus, strādājot Madonas novada Sociālajā dienestā, ir saistīts ar pieaugušajiem ar garigu rakstura traucējumiem.

— Šim personām tiek piedāvāts plašs pakalpojumu klāsts. Viņiem ir iespēja saņemt dienas aprūpes centra pakalpojumu, kurus sniedz kopienas centrs "Baltā ūdensroze". Jau pavisam drīz tiks atvērti grupu dzīvokļi Liezēres pagasta Ozolos. Paplašinot piedāvājumu, tiek plānotas specjalizētās darbinīcas novāda. Līdz ar to es domāju, ka Madonas novads straujiem soliem iet uz to, lai iekļautu sabiedrībā pieaugušos ar invaliditāti.

Protams, ir pieejamas sociālās rehabilitācijas terapijas, ko saņem gan pieaugušie, gan bēri. Tas sniedz iespēju saglabāt un uzlabot viņu funkcionālās spējas. Terapijas ir joti dažādas: logopēdi, ergoterapeiti, fizioterapeiti, ABA terapija, mākslas, mūzikas terapijas u.c. Ir joti daudz šo terapijas veidi, ko sniedz mums teatā novāda — biedrības "Mēs saviem bērniem" un "TuTi", projekta ir iesaistīta Madonas slimnīca, kur tiek pirkts fizioterapeita un ergoterapeita pakalpojums.

Manuprāt, Madona spēj nodrošināt joti plašu pakalpojumu klāstu. Tāpat Kalsnavas pagastā, Lubānā ir pieejami dažādi pakalpojumi. Ieguvējs ir ikviens. Kā piemēru varu minēt, cik sarežģīti būtu cilvēkam no Lubānas braukt uz Madonu, lai saņemtu pakalpojumu. Tāpēc ir labi, ka ir terapeiti, kas pielāgojas un sniedz pakalpojumu uz vietas. Tas atvieglo

šo cilvēku ikdienu. Piemēram, jaunkalsnavā jauniešiem, kuriem ir smagas diagnozes, ir piesaistīti asistenti, un, piemēram, mākslas terapeitis dodas pie viņiem un vien sešiem sniedz pakalpojumu. Pieksastrādāties ar terapeitiem, kuri ir mobilis un spēj pielāgoties jebkurai situācijai.

— Kāda ir situācija mūsu novādā?

— Aizvadītā gada maijā sāku strādāt deinstiucionālizācijas projektā. Šobrid strādāju ar tiem cilvēkiem, kas tika izvērtēti projekta ietvaros. Tomēr joprojām ir cilvēki, kuri nav izvērtēti, tāpēc — nezinām, cik ir cilvēku, kuriem vēl nav uzstādīta diagnoze un iegūta invaliditāte. Joprojām mūsu viņi ir arī šādi cilvēki, un viņi noliedz, ka ir jebkādas veselības problēmas. Es kā sociālais darbinieks varu viņas tikai motīvēt apmeklēt speciālistu. Šis ir darbs, kurš jāveic ar loti godu domu, uzmanīgi, neizskarot viņu jūtas.

Ne visiem klientiem, kas ir manā darbības lākā, invaliditāte ir kopējās bērnības, daudziem tā ir iegūta dzīves laikā. Katrs gadījums ir individuāls, un katram no tiem ir sava pamatojums. Ir loti labi, ka sabiedrībā runā par cilvēkiem ar invaliditāti, ka viņi tiek iekļauti sabiedrībā.

Personīgi es esmu pret to, ka masveidā tiek likvidētas mazās lauku skolas, jo, salīdzinot mazu skolu ar pilsētas izglītības iestādi, šādam bērnam iekļauties klase, kurā ir 25 bēri, būs daudz sarežģītāk nekā klase, kurā ir 10 bēri.

Es nenosod, bet esmu pret to, ka tas notiek masveidā, jo mēs tācu esam par to, lai integrētu sabiedrību cilvēkus ar ipašām vajadzībām, tomēr pažud ūsi iepēja integrācijas. Nodaudz skolu, kas sniedz speciālo izglītību, kas uztēmēs sniegt šo izglītību. Ja mēs patiesi velamies integrēt sabiedrību cilvēkiem ar ipašām vajadzībām, tas nepavismi neminozēmē sniegt tikai pakalpojumus rehabilitācijai vai pielāgoti viņi un infrastruktūru pilsētā. Tas ir arī padomāt par šīm skolām gan tuvāk dzīves vietā, gan ar specializēto izglītības programmu. Piemēram, vecākiem, kam bērns ir ratīnkrēslā, būtu loti sa-

Zanda Roģe teic: — Sabiedrība kļūst arvien pieņemošķa un iekļaujošķa, par ko ir neizsakams prieks.

režītī izvadāt viņu uz attālu skolu. Diemžēl ne vienmēr dienestā var pieteikties pakalpojumu speciālajam transportam. Katrs vecāks meklēs to vietu, kur dzivot, lai maksimāli iekļautos savam bērnam un viņa vajadzībām, lai varētu nodrošināt izglītību un saņemt tos pakalpojumus, ko piedāvā pagasts un novads kopumā.

— Kas vēl būtu jāpaveic, lai sabiedrība kļūtu informētāka?

— Es ieteiktu vairāk organizēt kopāsnāšanas brīvā atmosfērā, kuru laikā stāstītu par iepējamā cilvēkiem ar invaliditāti. Klientus mēs informējam par iepējamām, pārdāvājām pakalpojumus, bet ir daudz cilvēku, kuri nesaņem šādu informāciju, jo neizmanto internetu. Ir cilvēki, kas dzīvo atlākās pagastu nōstūros, kur uzņemas sniegt šo izglītību. Ja mēs patiesi velamies integrēt sabiedrību cilvēkiem ar ipašām vajadzībām, tas nepavismi neminozēmē sniegt tikai pakalpojumus rehabilitācijai vai pielāgoti viņi un infrastruktūru pilsētā. Tas ir arī padomāt par šīm skolām gan tuvāk dzīves vietā, gan ar specializēto izglītības programmu. Piemēram, vecākiem, kam bērns ir ratīnkrēslā, būtu loti sa-

un pielāgotas pakalpojumus, nevaru palīdzēt. Ir nepieciešama informācija, lai varētu rikoties un rast iepēju palīdzēt.

— Lielisks pakalpojums cilvēkiem ar ipašām vajadzībām būs grupu dzīvokļi.

— Visu cieņu mūžīgo bērnu vecākiem, kuri spēj rūpēties par savu jaunieti divdesmitē četrās stundas septiņas dienas nedēļā un viņi nav padevušies un ievietojuši savu bērnu, piemēram, sociālās aprūpes centrā. Tā ir joti liela uzdrīkstēšanās, jo bieži vecākiem zūd motivācija, vēlme, spēks, un kādā briņi pāsām vecākiem ir nepieciešama palīdzība. Dažāk šie jaunieši ir tik aprūpējami, ka vecāks vairs fiziski nespēj par viņu parūpēties. Esmu joti priečīga, ka būs grupu dzīvokļi, kas vecākiem dos šo iepēju palaist savu jaunieti dzīvē. Vecāks paliek klāteso, bet tajā pašā laikā viņi katrs dzīvo savu dzīvi. Tā mēs sniedzam iepēju jaunietim sevi pierādīt, ka viņi spēj dzīvot patstāvīgi, bet saņemtu viņu nepieciešamo informāciju, piemēram, ka vecāki var pieejāt tādi pakalpojumi, kas var uzlabot viņu dzīves kvalitāti.

— Vai šīs darbs būtu jāveic tieši sociālajam dienestam?

— Dažākāt sabiedrība ir izveidojies maldīgs priekšstats, kas dienestam ir pieejama viena informācija par katru cilvēku, kas dzīvo laukos vai kuram ir invaliditāte. Tā nebūt nav. Informācija kļūst zināma, kad šī persona nonāk pie manis. Ja es nesanemtu informāciju, ka, piemēram, ir šāds klients, kuram ir invaliditāte un būtu vēlams saņemt mūsu piedāvatos

— Sociālajam dienestam, no-

Iespējas cilvēkiem ar invaliditāti.

drošinot pakalpojumus, ir lieliska sadarbība ar citām iestādēm ne tikai pilsētā, bet arī pagastos.

— Kāda ir iestāde, gan sabiedrības, gan kopienas centrus un tā filiāles, iegulda loti lielu darbu mūsu sabiedrības labā. Katrs saņem baudu dēvēselei, gandarījumu no šiem pasākumiem, kopābūšanas. Viens ir apmeklēt šo terapiju, otrs — brīva laika pavadīšana līdz tai, iesaistot dažādās aktivitātēs, uzmnindrinot, aprūpējoties, līdzdarbojoties. Es teiku, ka arī tā ir sava veida terapija, gandarījums, prieks, kas tiek saņemts. Katrā mazā darbošanās, kas tiek veikta cilvēkam, dod motivāciju nepazaudēt savas prasmes. Tās var joti ātri pazaudēt, ja, piemēram, slimība tika progresa. Tas ir darbs — piedāvāt visu labāko, ko mēs varam dot, lai arī tad, kad ir slīktās dienas, šis cilvēks nav nomākts, bet iziet sabiedrībā un saņem gandarījuma izjūtu, ka viņš nav viens.

— Cik iekļaujošķis ar sabiedrību?

— Sabiedrība cilvēkiem ar ipašām vajadzībām nedrīkst izrādīt negatīvās emocijas, jo šie cilvēki tās joti uztver. Sabiedrība dažākāt ir noraidošā pret cilvēkiem, kuriem var redzēt, ka ir kādi traucējumi. Es ieteiktu gan pieaugušajiem, gan jaunajiem vecākiem mācīt savus bērnus jau no agrās bērnības. Situācijās, kad tiek satikti cilvēki ar ipašām vajadzībām, nevis atrūkt kaut ko vai izteiktievājās frāzēs, bet gan paskaidrot, ka šim cilvēkam ir veselības problēmas, kurus mēs ieteikmē nevarām, bet viņš ir tāds pats cilvēks kā mēs, viņam tikai nepieciešama palīdzība. Vēlos iedrošināt vecākus bērniem pastāstīt patieso situāciju cilvēcīgi, nenievājot otru, neapsmejot, nedarot viņam pāri.

Cilvēki ar funkcionāliem vai garigu rakstura traucējumiem, vajredzīgi vai akli cilvēki, kuriem nepieciešams speciāli palīglikdzēķi, arvien vairāk iznākt sabiedrībā. Šie cilvēki ir mūsu sabiedrības sastāvdaļa, un diemžēl neviens nav pasargāts nononāšanas šādā situācijā.

Esmu pārliecīgā, ka sabiedrība ir līkūusi pieņemošķi. Ieraugot cilvēku ratīnkrēslā vai izmantojot palīglikdzēķus, vairs nav uzkrīstoši skatienu. Protams, nepamat sajūta, ka tur, kur atveras grupu dzīvokļi, sabiedrība valda trausums, jo viņi nezina, kāda sabiedrības daļa dzīvos viņiem līdzās. Sabiedrībā ir izveidojusies stereotipi par cilvēkiem ar garigu rakstura traucējumiem, ka viņi būs bilstami līdzcilvēkiem. Viņi ir tādi paši kā mēs, un ir jādod viņiem iepēja sevi parādīt.

Līdzdarbojas arī invalīdu biedrības biedri

Lai sniegtu atbalstu un palīdzību personām ar ipašām vajadzībām, tika nodibināta "Madonas invalidu atbalsta centrs".

Organizācijas galvenais mērķis ir attīstīt sociālās atstumtības riska grupas — cilvēku ar invaliditāti — motivāciju iesaistīties sabiedriskajā dzīvē, mācīties apgūt jaunas prasmes un attīstīt iepriekš apgūtās, dot iespēju savastarpēji kontaktēties sociāli mazāk aizsargātajiem, palielinot viņu ticību sev, uzlabojot viņu zināšanas. Aktīvi norisinājās biedrības darbība, līdz pirms vairākiem gadiem sakars ar plānotajiem remontiem līdzīgātā atrašanās vieta Parka ielā 4 biedrībā bija jāpamet. Šie notikumi ir viesuši izmaiņas, un šobrīd sabiedrība iestās vairāk nedarbība.

Tomēr aktīvākie cilvēki mērķis iestādē, gan kopienas centrus un tā filiāles, iegulda loti lielu darbu mūsu sabiedrības labā. Katrs saņem baudu dēvēselei, gandarījumu no šiem pasākumiem, kopābūšanas. Viens ir apmeklēt šo terapiju, otrs — brīva laika pavadīšana līdz tai, iesaistot dažādās aktivitātēs, uzmnindrinot, aprūpējoties, līdzdarbojoties. Es teiku, ka arī tā ir sava veida terapija, gandarījums, prieks, kas tiek saņemts. Katrā mazā darbošanās, kas tiek veikta cilvēkam, dod motivāciju nepazaudēt savas prasmes. Tās var joti ātri pazaudēt, ja, piemēram, slimība tika progresa. Tas ir darbs — piedāvāt visu labāko, ko mēs varam dot, lai arī tad, kad ir slīktās dienas, šis cilvēks nav nomākts, bet iziet sabiedrībā un saņem gandarījuma izjūtu, ka viņš nav viens.

— Protams, ūsi, ka invalidu biedrību iestājies kļūtās klusums, tomēr vēlos pieņemt nepieciešamos pakalpojumus, baidīt un iesaistīties kultūras un mākslas notikumos. Jau iepriekš pie sabiedriskām ēkām ir izbūvētas speciālās uzbruktuves cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, un nepārtraukti tiek uzlabota situācija, lai iestādes būtu vēl pieejamākas.

Madonas senioru klubīnu apmeklētās aktivitātēs.

VIEDOKLI

Vides pieejamība cilvēkiem ar ipašām vajadzībām

Iespējas cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem un garigu rakstura traucējumiem novada teritorijā ir plašas. Tāpat tiek domāts par vides pieejamību, lai ikviens varētu saņemt nepieciešamos pakalpojumus, baidīt un iesaistīties kultūras un mākslas notikumos. Jau iepriekš pie sabiedriskām ēkām ir izbūvētas speciālās uzbruktuves cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, un nepārtraukti tiek uzlabota situācija, lai iestādes būtu vēl pieejamākas.

Stāsta Madonas novada domes deputāts, sociālo un veselības jaustājumu komitejas priekšsēdētājs **Andris Sake**:

— Gribas tiekt, ka cilvēkiem ar invaliditāti viss ir pieejams, ērti sasniedzams,

— Iesāmuši ierosinājums vai sūdzības par vietām, kas nebūtu pieejams, lai saņemtu nepieciešamos pakalpojumus. Esmu pārliecīgās, ka lielā daļā pašvaldību iestājās piekluve tiek nodrošināta, pakalpojumi sniegti. Daudz darba ir paveikts deinstiucionālizācijas projekta ietvaros, un gan pilsēta, gan novads kopumā ir loti augstā limēni, domājot un rūpējoties par cilvēkiem ar ipašām vajadzībām. Piemēram, pēc projekta istenošanas apmeklētājiem vēl pieejamākās kļūvis Madonas muzejs un tūrisma informācijas centrs, pavīzās un drīz tiks atvērti grupu dzīvokļi Ozelos, tāpat ir rasti papildu līdzekļi grupu dzīvokļu izveidei Mārcienā. Uzskatu, ka iesājējās ir plašas un pakalpojumi tiek nodrošināti labā limēni.

Kopš 2000. gada novembra Madonā darbojās biedrība "Madonas invalidu atbalsta centrs", bet vēl pirms tam, 12 gadus, organizāciju darbojās kā Latvijas Invalidu biedrības Madonas rajona nodalā. Dažus gadus biedrības darbībā iestājiesas pauze. Kā vienu no iemesliem sabiedrības vajadzībām ir ierīkot sociālās iestādēs, bet vēl pirms tam, 12 gadus, organizāciju darbojās kā Latvijas Invalidu biedrības Madonas rajona nodalā. Dažus gadus biedrības darbībā iestājiesas pauze. Kā vienu no iemesliem sabiedrības vajadzībām ir ierīkot sociālās iestādēs, bet vēl pirms tam, 12 gadus, organizāciju darbojās kā Latvijas Invalidu biedrības Madonas rajona nodalā. Dažus gadus biedrības darbībā iestājiesas pauze. Kā vienu no iemesliem sabiedrības vajadzībām ir ierīkot sociālās iestādēs, bet vēl pirms tam, 12 gadus, organizāciju darbojās kā Latvijas Invalidu biedrības Madonas rajona nodalā. Dažus gadus biedrības darbībā iestājiesas pauze. Kā vienu no iemesliem sabiedrības vajadz